

הגמרא הביאה, ששנינו בברייתא שלומדים מהכתוב "מִן הַבֶּקֶר" שאין מקריבין טריפה. ושאלה הברייתא, הלא אפשר ללמוד שטריפה לא קרבה מקל וחומר. אם בעלת מום שמותרת להדיוט אסורה לגבוה, טריפה שאסורה להדיוט קל וחומר שאסורה לגבוה? וסיימה הברייתא, שאם תשיב על הקל וחומר, לזה בא כתוב "מִן הַבֶּקֶר" להוציא את הטרפה. והגמרא הביאה כמה הסברים של אמוראים מהי הפרכא על הקל וחומר. וכעת ממשיכה הגמרא להביא שיטות נוספות.

מה לצד השווה בחלב ודם שמצור' רב שישא בנו של רב אידי אמר, צריכים את הכתוב "מִן הַבֶּקֶר" להוציא את הטרפה. ואם היינו לומדים מקל וחומר, היה מקום לומר שנלמד בבמה הצד שטריפה מותרת לגבוה ממליקה וחלב ודם שאסורים להדיוט ומותרים לגבוה. ואם נאמר מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה, חלב ודם יוכיחו. ואם נאמר מה לחלב ודם שכן באים מכלל היתר, מליקה תוכיח. וחזר הדין, ונלמד בצד השווה שאף טרפה תהיה מותרת לגבוה אף על פי שאסורה להדיוט. ואומרת הגמרא שאפשר להקשות מה להצד השווה שבהם שכן מצותה בכך!.

טריפה אינה פוסלת בכהנים אלא אמר רב אשי, אפשר להקשות שיש פירכא על הלימוד בקל וחומר מבעל מום. שכן בעל מום הכתוב עשה בו מקריבים כקריבים, שמום פסול בכהן כמו שהוא פוסל בקרבן. אבל טריפות אינה פוסלת בכהנים. כמו ששנינו במשנה, ואלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו וטריפה ויוצא דופן. הקשה רב אחא סבא, יוצא דופן יוכיח שלא עשה בו מקריבים כקריבים, שמותר להדיוט ואסור לגבוה? מה ליוצא דופן שאינו קדוש בבכורה ואילו טריפה קדושה בבכורה. ולכן בעל מום יוכיח שקדוש בבכורה ואסור לגבוה. מה לבעל מום שכן עשה בו הכתוב מקריבים כקריבים, יוצא דופן יוכיח! וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה

כראי זה. הצד השווה שבהן שמותרים להדיוט ואסורים לגבוה, וכל שכן שטריפה שאסורה להדיוט אסורה לגבוה! אמר רב אשי, מה לבעל מום וליוצא דופן שיש בהם צד שווה שלא הותרו מכללם לגבוה. ואי אפשר ללמוד מהם את טריפה שהותרה מכללה לגבוה!

א"א ללמוד טריפה מבע"מ ויוצא דופן שמומם ניכר
שאל רב אחא בנו של רבא את רב אשי מהי טריפה שהותרה מכללה לגבוה? אם נאמר מליקה של עולת העוף לגבוה, שהיא טריפה מפני שצריך לחתוך את השדרה והמפרקת, והותרה לגבוה מכלל איסורה להדיוט. הרי גם בעל מום הותר מכלל לגבוה בעופות, שאין בהם דין תמות וזכרות. אלא מהו הותר מכללו, מליקה של חטאת העוף שהותרה לכהנים מכלל איסור טריפה. אבל בבעל מום ויוצא דופן לא מצאנו היתר לכהנים מכלל איסור שאין בהם שום איסור לכהנים. שואלת הגמרא, הרי כהנים זכו משולחן גבוה, ומצאנו בגבוה בבעל מום בעופות היתר מכלל איסור? אלא אומרת הגמרא, שהפרכא לקל וחומר היא שאין ללמוד טריפה מבעלי מום ויוצא דופן שכן יש בהם צד שווה שמומם ניכר, ואילו בטריפות יש שאינן ניכרות. ולכן צריכים את הכתוב "מִן הַבֶּקָר" למעט טרפה.

"ממשקה ישראל" "כל אשר יעבר" מן הבקר למעט אפי' נטרפה אחרי שהקדישה
שואלת הגמרא, האם ממעטים את טריפה מהכתוב "מִן הַבֶּקָר", הרי לומדים שטריפה פסולה לקרבן מהכתוב "מִמִּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל", מן המותר לישראל. או מהכתוב "כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט", פרט לטריפה שאינה עוברת? אומרת הגמרא, שצריכים את שלשת הכתובים. מפני שמהכתוב "מִמִּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל" היינו ממעטים רק טריפה ממעי אמה, שלא היתה לה שעת הכושר⁶⁸, הדומה לערלה וכלאי הכרם⁶⁹. ומהכתוב במעשר בהמה⁷⁰

68 שנטרפה ממעי אמה דומה לערלה וכלאי הכרם. וא' במסכת פסחים (דף מח) מן המאטים מן המותר ב' מאות שנשתיירו בבור מכאן לערלה שבתלה במאטים. רש"י.

69 תוס' שואלים ממה שא' בפסחים (דף כה.) ובחולין (דף קטז.) זאת אומרת כלאי הכרם עיקרן נאסר הואיל והיתה להם שעת הכושר קודם השרשה. ויש לומר שכלאים שכ' בכתוב מדברים בענבים שעושים מהם יין לנסכים שלא היתה להם שעת הכושר. ודוקא דחרצן שנזרע הוא שהיתה לו שעת הכושר קודם השרשה ומן החרצן אין עושין נסכים. וא"ת שאותם ענבים היתה להם שעת הכושר קודם שהוסיפו מאתים. וי"ל שמה שנתוסף באיסור אחר שנעשה כלאים שגדל אחרי כן לא היה לו מעולם (אחרי כן) שעת הכושר. ומה שגדל קודם נאסר מפני שא"א להבדיל זה מזה להפריש תערובתם. תוס'.

70 אע"ג שמוכח שהיכן שהיתה לו שעת הכושר לא לומדים ממשקה ישראל, אפ"ה מביאים בכל מקום את הכ' ממשקה ישראל משום שע"י שלשת הפסוקים אומרים שאין לחלק. תוס'.

כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּנַּחַת הַשֶּׁבֶט", פֶּרֶט לַטְרִיפָה שְׁאִינָה עֹוֹבֶרֶת, הֵיִינוּ
מִמַּעֲטִים טְרִיפָה שְׁנַטְרָפָה וּלְבִסּוֹף הַקְּדִישָׁה. אֲבָל אִם הַקְּדִישָׁה וּלְבִסּוֹף
שְׁנַטְרָפָה שֶׁהִיטָה רֵאוּיָה בִשְׁעָה שֶׁהַקְּדִישָׁה כֹּשֶׁרָה לְהַקְרִיבָה. וְהַתּוֹרָה כְּתוּבָה
"מִן הַבֶּקֶר" לְמַעַט טְרִיפָה שְׁנַטְרָפָה אַחֲרֵי שֶׁהַקְּדִישָׁה.

המשנה מונה את הפסולים בקמיצה
במנחת חוטא ובכל המנחות: זר, אונן,
טבול יום, מחוסר בגדים, מחוסר כיפורים⁷¹, שלא רחץ ידיו ורגליו.
ערל⁷², טמא, יושב, עומד על גבי כלים על גבי בהמה על רגל חברו, כל
אלו שקמצו הקומץ נפסל. קמץ בשמאל פסול, בן בתירא אומר, יחזיר
ויחזור ויקמוץ בימין⁷³. קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של
לבונה, פסול, מפני שאמרו הקומץ היתר והחסר פסול. ואיזהו היתר,
שקמצו מבורץ⁷⁴, וחסר, שקמצו בראשי אצבעותיו.

גמרא

הגמרא שואלת, מדוע כתבה המשנה מנחת
חוטא בנפרד משאר מנחות? עונה הגמרא,
המשנה שנתה כך לרבי שמעון שאומר בברייתא שמנחת חוטא היתה
צריכה להיות טעונה שמן ולבונה, כדי שלא יהא חוטא נשכר. והטעם
שאינה טעונה, כדי שקרבנו לא יהיה מהודר. וחטאת חלב היתה צריכה
להיות טעונה נסכים כדי שלא יהיה חוטא נשכר, ואינה טעונה כדי
שקרבנו לא יהיה מהודר. והמשנה אומרת אחד מנחת חוטא ואחד כל
המנחות, כדי שלא נאמר שכיון שרבי שמעון אמר שלא יהא קרבנו
מהודר, המנחה כשרה גם אם פסולים קמצו אותה.

שואלת הגמרא, מדוע במשנה במסכת זבחים
שנינו שכל הזבחים שקבלו דמם זר ואונן טבול יום
ושאר הפסולים, ולא שנינו אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים שקבלו
דמן זר ואונן שקבלו דמם זר ואונן טבול יום, ונאמר שצריכים לומר
כך לרבי שמעון. ומכאן שכיון שהתנא שנה בלשון של כל, ולא אמר
'חוץ' מאחד הקרבנות משמע שהתנא מדבר בכל הקרבנות. ולא צריכים
לומר לשון שמרבה את כל הקרבנות לרבי שמעון, וכן היה צריך לשנות

71 וה"ה שתויי יין ופרועי ראש במיתה ומחללים עבודה ותנא ושייר. תוס'.

72 ערל שמתו אחיו מחמת מילה.

73 והוא חולק גם בכל הפסולים דלעיל. יש לתמוה למה לא עירב את פסול שמאל עם שאר הפסולים. וי"ל משום
הס"ד של שמואל שכיון שיש לו הכשר ביום הכיפורים היא עבודה לא תועיל בה חזרה. תוס'.

74 מבורץ הוא גדוש, לשון אחר שנראה קמח חוצץ בין ראשי אצבעותיו לפס ידו. רש"י.

במשנתנו? עונה הגמרא, שכיון שהעמדנו את הרישא, המשנה הקודמת, שלא כרבי שמעון⁷⁵. היינו אומרים שגם הסיפא, משנתנו אינה כרבי שמעון. ולכן המשנה אומרת אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות שרבי שמעון מודה בסיפא.

רב אמר קמץ זר לבן בתירא יחזיר וכהן יקמץ
וכהן יחזור וקמץ

אמר רב, זר שקמץ יחזיר את הקומץ לכלי,
וכהן יקמצנו. שואלת הגמרא, הרי במשנה

שנינו שהזר שקמץ פסל את המנחה, וכן אינו יכול להביא סלת מתוך ביתו ולמלא את העשרון⁷⁶? עונה הגמרא, שזר שקמץ פסל עד שיחזיר את הקומץ לכלי. שואלת הגמרא, שאם כך הם דברי בן בתירא שהקומץ בשמאל יחזור ויקמוץ בימין? עונה הגמרא, שאם הקומץ בעינו חכמים אינם חולקים על בן בתירא, והמחלוקת היא כשהקומץ חסר. חכמים סוברים שאי אפשר להביא מביתו ולמלאות את המנחה, מפני שהמנחה שנקבעה בכלי לשם מנחה נפסלה כשחסרה. ובן בתירא סובר ששם מנחה נקבע רק בקמיצה, ואם המנחה חסרה לפני הקמיצה לא נפסלה. ואם הקמיצה נעשתה בפסול, יביא מתוך ביתו וימלאנו. שואלת הגמרא, מדוע שנו במשנה בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין. ולא שנו שבן בתירא אומר שיחזיר ויביא מתוך ביתו וימלאנו ויחזור ויקמוץ בימין? עונה הגמרא, שרב אמר שלבן בתירא זר שקמץ יחזיר וכהן יקמצנו. אבל לחכמים לא יחזיר. והחידוש הוא שבן בתירא אמר שיחזיר בכל הפסולים ולא רק כשקמץ בשמאל.

שחטיטה אינה עבודה

שואלת הגמרא, מדוע צריכים את דברי רב להכשיר בזר שקמץ, הרי כשם שבן בתירא הכשיר בשמאל לחזור ולקמוץ שמצאנו הכשר בשמאל ביום הכיפורים בנטילת הכף עם הקטורת, כך מצאנו הכשר בזר בשחטיטה שכשרה בזר? אומרת הגמרא, ששחטיטה אינה עבודה⁷⁷. שואלת הגמרא, והרי אמר

75 תוס' שואלים מה נאמר לרב אשי שאומר שהרישא היא כר"ש. תוס'.

76 רש"י מפרש לא יביא מתוך ביתו וימלאנו מפני שקדושת כלי קבעה לשם מנחה ושוב אין מוסיפים עליה ונפסלה בחסרון. תוס' שואלים הרי הגמרא נשארה בתויבתא על ריש לקיש שאמר שמנחה שחסרה קודם קמיצה לא יביא מתוך ביתו וימלאנה. ונראה לפרש שכולם סוברים כר' יוחנן שקדושת כלי לא קבעה. ונח' בקמיצת פסולים אם קבעה או לא. ואפשר לומר שכך רש"י ר"ל. תוס'.

77 כמו שא' והק' בני אהרן את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על השחטיטה שכשרה בזר. רש"י.

רבי זירא, שחיטת פרה פסולה בזר. ורב אמר מפני שכתוב בה אלעזר
 "וַנִּתְּתָם אֶתְּהָ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכו' וַשְּׁחַט אֶתְּהָ לְפָנָיו", וחוקה "זאת
 חֻקַּת הַתּוֹרָה"? אומרת הגמרא, אין ראייה מפרה אדומה כין שהיא קדשי
 בדק הבית⁷⁸. שואלת הגמרא, אם קדשי בדק הבית צריכים כהונה, כל
 שכן קדשי מזבח. ואם מצינו שזר כשר בשחיטת קדשים ממילא גם בזה
 יאמר בן בתירא שזר שקמץ יחזיר לכהן, ולמה צריכים את הטעם של
 רב? אמר רב שישא בנו של רב אידי, באמת שחיטה אינה עבודה, ודווקא
 שחיטת פרה אדומה צריכה להיעשות על ידי כהן ולא קדשי מזבח, כמו
 שראית מראות נגעים שאינה עבודה נעשית על ידי כהן.

לא לומדים מבמה

עוד שואלת הגמרא מדוע צריכים את דברי
 רב, נאמר שבן בתירא הכשיר לחזור ולקמוץ
 גם בזר שקמץ, שכן מצינו שעבודת זר בבמה כשרה⁷⁹? ואין לומר שלא
 לומדים מבמה⁸⁰, שהרי שנינו בברייתא שיוצא שעלה על המזבח לא ירד,
 שהרי יוצא כשר בבמה שלא היו שם קלעים⁸¹? עונה הגמרא, שאי אפשר
 ללמוד מבמה והתנא סמך בעיקר על הכתוב "זאת תֹּרַת הָעֹלָה", תורה
 אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו, והטעם שהביאה הברייתא מבמה
 הם אסמכתא בלבד.

ריב"ז ארבר"ש או' שבן בתירא
 מכשיר בכל הפסולים

שואלת הגמרא, האם ללא דברי רב היינו
 אומרים שבן בתירא פסל בשאר הפסולים,
 והרי שנינו בברייתא, רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון
 אומרים, בן בתירא מכשיר בכל הפסולים? ועוד שנינו בברייתא, מנין
 שכל העזרה כשרה לקמיצה ולא צריכים לקמוץ בצפון? שנאמר: "וקמץ
 משם", ממקום דריסת רגלי ישראל אחת עשרה אמה במזרח. בן בתירא
 אומר, מהכתוב "וקמץ משם" לומדים, ממקום שקמץ כבר שאם קמץ
 בשמאל יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין. וכיון שהכתוב מדבר בסתם אין

78 משמע שאין חולק בדבר ובפ"ק דחולין (דף יא.) ובפ"ק דשבועות (דף יא:) פירשתי. תוס'.

79 שהרי יש לזר הכשר בבמה קודם שנתקדש אהרן שהעבודה בבכורות. רש"י.

80 רש"י פי' קודם שנבדל אהרן. משמע שרוצה לומר שלאחר אהרן לא הותר זר בבמה. וא"א לומר כן כמו שמוכח בזבחים (דף קח.) איש להכשיר את הזר והיינו לאחר שנבדל אהרן. ועוד מצאנו (ש"א יג) ששאלו ושמאל הקריבו בבמה. תוס'.

81 תוס' שואלים הרי יוצא בדם כשר בבמה. ושנינו בפ' המזבח מקדש (זבחים דף פד.) ושיצא דמה חוץ לקלעים לרבי יהודה אם עלתה תרד. וי"ל שהאברים ודאי שירדו אבל הדם אינו מתקנא מכותלי המזבח. תוס'.

הבדל בין שמאל לשאר הפסולים?

רב א' א' פ' קידש בכלי וי"א שרב א' עונה הגמרא, שרב השמיע לנו שאם זר קמץ ואפילו קידש את הקומץ בכלי, יחזיר לכלי שקמץ ממנו וכהן יחזור ויקמוץ, שלא כדברי תנאים אחרים. במה ששנינו בברייתא שרבי יוסי בן יוסי בן יאסיין, ורבי יהודה הנחתום אמרו, לא שנו שאם הפסול קמץ יחזיר ויחזור ויקמוץ, אלא כשקמץ ולא קידש בכלי, אבל אם קידש בכלי פסל. ויש אומרים שרב אמר, שרק אם הזר קמץ ולא קידש בכלי יחזיר ויחזור הכשר ויקמוץ, אבל אם הזר קמץ וקידש, פסול וכאותם התנאים ולא כדברי התנא קמא.

ר"נ א' קמיצת פסולים היא עבודה ולא גמרה עד שנתן בכלי
הקשה רב נחמן מה התנאים האלו סוברים, אם סוברים שקמיצת פסולים היא עבודה שפוסלת את המנחה, מדוע המנחה לא תפסל אפילו אם עדיין לא נתנו בכלי. ואם קמיצת פסולים אינה עבודה, אפילו אם הפסול עשה מתן כלי אינה עבודה? אחר כך אמר רב נחמן, שקמיצת פסולים היא עבודה, ועבודה הקמיצה לא נגמרה עד מתן כלי. שואלת הגמרא, אם כך אפילו אם הפסול קמץ ולא קידש בכלי כשהוא מחזיר את הקומץ למקומו הוא מקדש במתן כלי והמנחה תפסל⁸²? אמר רבי יוחנן, מכאן נלמד שכלי שרת אין מקדשים אלא מדעת, והרי הוא לא נתן את הקומץ בכלי על מנת לקדש את הקומץ⁸³.

82 ואע"פ ששירים מפסיקין בין קומץ לכלי מין במינו אינו חוצץ. תוס'.

83 אין להקשות ממה שחזקיה ורבי יוחנן חולקים לקמן (דף עח:): בתורה ששחטה על שמונים חלות. ורבא א' דכולי עלמא כלי שרת מקדשין שלא מדעת. מפני ששם מתוך שמקדש מדעת מקדש שלא מדעת. תוס'.